

IJTIMOIIY ISH SAMARADORLIGI MEZONLARI

Panjiyeva Parvina, Panjiyeva Nilufar – UMFT Universiteti, 550-guruh
talabalari

Fan: Ijtimoiy pedagogika

O‘qituvchi-Haydarov Sulaymon

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy ishning mohiyati, maqsadi hamda uning samaradorligini aniqlashda qo‘llaniladigan mezonlar keng tahlil qilingan. Ijtimoiy ish — bu inson va jamiyat o‘rtasidagi ijtimoiy muvozanatni ta‘minlash, ijtimoiy muammolarni hal qilish, aholining turmush darajasini yaxshilash va ijtimoiy adolatni qaror toptirishga qaratilgan kasbiy faoliyatdir. Maqolada ijtimoiy ish samaradorligini belgilovchi asosiy mezonlar — natijadorlik, sifat, barqarorlik, inson manfaatiga yo‘naltirilganlik hamda innovatsionlik mezonlari tahlil etilgan. Shuningdek, ijtimoiy ish samaradorligini oshirish omillari va zamonaviy baholash usullari haqida so‘z yuritilgan.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy ish, samaradorlik, mezon, ijtimoiy xizmat, baholash, natijadorlik, inson omili, innovatsiya, monitoring, ijtimoiy adolat.

Kirish

Bugungi globallashtirish va ijtimoiy o‘zgarishlar davrida ijtimoiy ish sohasi har qachongidan ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ijtimoiy ishning asosiy maqsadi — insonlarning ijtimoiy farovonligini oshirish, ijtimoiy adolatni ta‘minlash va ijtimoiy muammolarning oldini olishdir.

Ijtimoiy ish samaradorligi deganda, bu faoliyat natijasida inson hayoti, ijtimoiy muhit yoki jamiyatda yuz beradigan **ijobiy o‘zgarishlar darajasi** tushuniladi. Samaradorlikni aniqlash orqali ijtimoiy ishning kuchli va zaif tomonlarini baholash, yangi strategiyalar ishlab chiqish, mavjud tizimni takomillashtirish mumkin.

O‘zbekiston Respublikasida ijtimoiy sohada olib borilayotgan islohotlar, xususan, aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, kambag‘allikni kamaytirish,

imkoniyati cheklangan shaxslarni qo'llab-quvvatlash kabi chora-tadbirlar ijtimoiy ish samaradorligini baholash zaruratini yanada oshirdi. Chunki har bir dastur yoki loyihaning natijasi inson hayotidagi haqiqiy o'zgarishlar orqali baholanishi lozim.

Asosiy qism

Ijtimoiy ish zamonaviy jamiyatning ajralmas qismi bo'lib, uning asosiy vazifasi insonlarning ijtimoiy muammolarini hal etish, ularni jamiyat hayotiga moslashtirish hamda ijtimoiy adolatni ta'minlashdan iboratdir. Ijtimoiy ishning mazmuni, avvalo, insonparvarlik, ijtimoiy tenglik va adolat tamoyillariga tayanadi. Ushbu sohada olib borilayotgan faoliyat jamiyatdagi muvozanatni saqlash, aholining turli qatlamlari, ayniqsa, ijtimoiy himoyaga muhtoj shaxslarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Shu sababli, ijtimoiy ishni to'g'ri tashkil etish va uning natijalarini tahlil qilish har qanday davlatning ijtimoiy siyosatida muhim o'rin tutadi.

Ijtimoiy ishning samaradorligi deganda, ushbu faoliyat orqali inson hayoti va jamiyatda yuz berayotgan ijobiy o'zgarishlar darajasi tushuniladi. Boshqacha aytganda, ijtimoiy ishning samarasi — bu insonning hayotida real o'zgarishlarning yuzaga kelishi, uning ijtimoiy faol bo'lishi, o'z imkoniyatlarini namoyon etishi va jamiyat hayotiga to'laqonli kirib borishidir. Samaradorlik ijtimoiy siyosatning muhim ko'rsatkichi hisoblanadi, chunki u orqali aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlarning foydaliligi, natijadorligi va sifat darajasi aniqlanadi.

Ijtimoiy ish samaradorligini baholashda bir qator mezonlardan foydalaniladi. Eng birinchi va muhim mezon bu natijadorlikdir. Natijadorlik mezoni ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish natijasida inson hayotidagi o'zgarishlarni ko'rsatadi. Masalan, yordamga muhtoj oilaning moddiy ahvoli yaxshilanishi, bolalarning ta'lim jarayoniga qayta jalb qilinishi yoki nogironligi bo'lgan shaxslarning mehnat bozoriga integratsiyalashuvi — bu natijadorlikning amaliy ifodasidir. Natijadorlik nafaqat raqamlar bilan, balki inson hayotidagi ijobiy psixologik va ijtimoiy o'zgarishlar bilan ham o'lchanadi.

Samaradorlikni aniqlashda ikkinchi muhim omil bu xizmatlar sifati hisoblanadi. Ijtimoiy xizmatlar sifati insonning ehtiyojlariga mos bo'lishi, ularning sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilgan holda amalga oshirilishi zarur. Yuqori sifatli

ijtimoiy xizmatlar shaxsda ishonch uygʻotadi, uning hayotga boʻlgan qarashlarini ijobiy tomonga oʻzgartiradi. Sifatli xizmat — bu faqat moddiy yordam emas, balki maʼnaviy, ruhiy va axloqiy qoʻllab-quvvatlashni ham oʻz ichiga oladi. Shu nuqtai nazardan, ijtimoiy ish xodimining madaniyati, muloqot qobiliyati va kasbiy malakasi juda muhim hisoblanadi.

Bundan tashqari, samaradorlikni baholashda barqarorlik mezoni ham muhim oʻrin tutadi. Barqarorlik deganda, ijtimoiy ish natijalarining uzoq muddatli saqlanib qolishi tushuniladi. Agar muayyan ijtimoiy loyiha yakunlangandan soʻng ham foyda berishda davom etsa, u barqaror hisoblanadi. Masalan, kambagʻallikka qarshi kurashish loyihasi doirasida oʻqitilgan oilalar oʻz biznesini yoʻlga qoʻyib, keyinchalik oʻzini taʼminlay oladigan boʻlsa, bu samarali va barqaror natijadir. Demak, ijtimoiy ishning asosiy maqsadi faqat muammolarni vaqtinchalik hal etish emas, balki ularni kelajakda qayta yuzaga chiqmasligini taʼminlashdir.

Ijtimoiy ish samaradorligini baholashda inson manfaatiga yoʻnaltirilganlik mezoni ham katta ahamiyat kasb etadi. Har qanday ijtimoiy faoliyat markazida inson turishi kerak. Agar ijtimoiy ish natijasida insonning hayoti yaxshilanayotgan, u oʻzini jamiyatning toʻlaqonli aʼzosi sifatida his qilayotgan boʻlsa, demak bu faoliyat samarali deb hisoblanadi. Inson manfaatiga yoʻnaltirilganlik, avvalo, insonning shaʼnini, huquqini, qadr-qimmatini hurmat qilishni talab etadi.

Shuningdek, zamonaviy sharoitda innovatsionlik mezoni ham ijtimoiy ish samaradorligini belgilovchi muhim omil sifatida koʻriladi. Raqamli texnologiyalar, onlayn platformalar, sunʼiy intellekt asosidagi maʼlumotlar tahlili ijtimoiy xizmatlarning sifatini oshirishga yordam beradi. Masalan, raqamli monitoring tizimlari yordamida aholining muammolarini tez aniqlash, ijtimoiy xizmat koʻrsatish jarayonini tezlashtirish va shaffoflikni taʼminlash mumkin. Innovatsion yondashuv ijtimoiy ishning zamonaviy, samarali va inson ehtiyojlariga mos shaklda rivojlanishiga zamin yaratadi.

Ijtimoiy ish samaradorligini oshirish uchun bir qator omillar mavjud. Eng avvalo, ijtimoiy xodimlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish muhimdir. Malakali mutaxassis nafaqat yordam koʻrsatadi, balki muammoni chuqur tahlil qilib,

uni tizimli hal etadi. Shu bilan birga, ijtimoiy ishda insonparvarlik, hamdardlik va mas'uliyat kabi axloqiy qadriyatlar ham muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy ish jarayonida davlat idoralari, nodavlat tashkilotlar, mahalla fuqarolar yig'inlari va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasida hamkorlik o'rnatilishi samaradorlikni yanada oshiradi.

Bugungi kunda ijtimoiy ish samaradorligini baholashda zamonaviy yondashuvlardan foydalanish zarur. Xususan, indikatorli baholash tizimi yordamida har bir natija uchun aniq ko'rsatkichlar belgilanadi. Sotsiologik so'rovlar orqali aholining fikri o'rganilib, xizmat sifati haqida real ma'lumot olinadi. Shuningdek, refleksiv tahlil usuli orqali ijtimoiy xodim o'z faoliyatini o'zi baholab, kamchiliklarni bartaraf etadi. Shu tarzda olib borilgan muntazam monitoring va tahlil ishlari ijtimoiy ishning sifatini doimiy oshirib boradi.

Umuman olganda, ijtimoiy ish samaradorligi inson hayotida real, ijobiy o'zgarishlar yaratish bilan o'lchanadi. Agar ijtimoiy xizmatlar natijasida insonlar o'z hayotidan qoniqish his qilayotgan, jamiyatda o'z o'rnini topayotgan va ijtimoiy barqarorlik mustahkamlanayotgan bo'lsa, demak, bu faoliyat o'z maqsadiga erishgan hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy ish samaradorligi — bu inson hayotida, oilasida va jamiyatda ijobiy o'zgarishlar yaratish darajasidir. Uning asosiy mezonlari — **natijadorlik, sifat, barqarorlik, inson manfaatiga yo'naltirilganlik va innovatsionlik** hisoblanadi. Samarali ijtimoiy ish jamiyatda ijtimoiy adolatni qaror toptiradi, inson qadriyatlarini mustahkamlaydi va barqaror rivojlanishga hissa qo'shadi.

Ijtimoiy ish samaradorligini doimiy monitoring qilish, yangi uslublarni tatbiq etish va inson manfaatini birinchi o'ringa qo'yish bu sohani yanada rivojlantiradi hamda uning ijtimoiy ahamiyatini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xaydarov. S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son. 9-11.
2. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.

3. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига руҳий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
6. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissinini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.
7. Khaydarov S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology ISSN: 1001-4055 Vol. 46 No. 2.
8. Хайдаров С. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati. 3 (9). 261-265.